

Список використаної літератури

1. Давыдов В.В. Виды обобщения в обучении / В.В. Давыдов. – М.: Педагогика, 1972. – 423 с.
2. Ісичко Л.В. Використання математичного моделювання у навчанні фізики студентів вищих навчальних закладів [Текст] : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ісичко Людмила Володимирівна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2012. – 245 арк. : рис. – Бібліогр.: арк. 178-197.
3. Лобач Н. В. Понятие и сущность поисково-информационной компетентности / Н. В. Лобач // Международный журнал экспериментального образования. – 2013. – № 4. – С. 179–182.
4. Трущ Н. Використання методу аналогій під час вивчення окремих питань курсу фізики / Н. Трущ // Фізика та астрономія в школі: науково-методичний журнал. – К.: Педагогічна преса, 2007. – №5/6. – С.24-26.
5. Фридман Л.М. Наглядность и моделирование в обучении / Л.М. Фридман. – М.: Знание, 1984. – 80 с. – [Новое в жизни, науке, технике. Сер. „Педагогика и психология“; № 6].

**ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ:
МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

Казаков Ю.Г., Петров Є.Є., Бурмак Ю.Г., Треумова С.І., Іваницька Т.А.

Українська медична стоматологічна академія

Розглянуто питання практико-орієнтованого навчання в контексті підготовки майбутніх спеціалістів-медиків. Показано його позитивний вплив на освітній процес, зокрема на набуття професійної компетентності.

Ключові слова: практико-орієнтоване навчання, професійна компетентність, студент-медик.

The article presents the insights onto the issue of practice-oriented training in the context of the future medical specialists' training. Its positive influence upon educational process, particularly upon acquisition of the professional competence, is demonstrated.

Keywords: practice-oriented training, professional competence, medical student.

*«Практика без теорії цінніша,
ніж теорія без практики»
Квінтиліан*

У сучасних умовах зростання конкуренції на ринку праці роботодавці висувають до молодих спеціалістів - випускників медичних факультетів вимоги, пов'язані з готовністю застосування в реальних умовах практичної діяльності знань, умінь і навичок, здобутих у закладі вищої освіти, а також здатністю швидко адаптуватися до мінливих умов практичного середовища. Одним зі шляхів вирішення цього завдання є реалізація практико-орієнтованого підходу. Саме такий підхід у професійному навчанні спрямований на наближення освітнього процесу до потреб практики й життя.

Однак, незважаючи на значимість практико-орієнтованого навчання для сучасної професійної освіти [1; 3], його зміст і форми досі не отримали достатньої теоретичної й методичної розробки. У педагогічній теорії й практиці недостатньо обґрунтовані сутнісні характеристики професійного становлення майбутніх спеціалістів у освітньому середовищі навчального закладу, немає достатньо чіткої відповідної моделі, реалізація якої могла б забезпечити можливість підвищення якості підготовки спеціалістів.

Натепер можна виділити, принаймні, *три підходи*, різних і за ступенем охоплення елементів освітнього процесу, і за функціями студентів та викладачів у системі практико-орієнтованого навчання [4].

Перший, найбільш вузький *підхід*, пов'язує практико-орієнтоване навчання з формуванням професійного досвіду студентів при їхньому зануренні в професійне середовище під час навчальної та виробничої практики.

Другий підхід передбачає використання професійно-орієнтованих технологій навчання і методик моделювання фрагментів майбутньої професійної діяльності на основі використання можливостей контекстного (професійно спрямованого) вивчення профільних і непрофільних дисциплін.

Третій, найбільш широкий *підхід*, передбачає спрямованість практико-орієнтованого навчання на здобуття не лише знань, а й умінь і навичок, тобто досвіду практичної діяльності з метою досягнення професійно і соціально значущих компетентностей. При цьому мотивація до вивчення теоретичного матеріалу має виходити з потреби у вирішенні практичного завдання. Це забезпечує залучення студентів у роботу. Цей різновид практико-орієнтованого підходу є *діяльнісно-компетентнісним*. За реалізації цього підходу в системі загальної освіти традиційна тріада «знання-вміння-навички» доповнюється новою дидактичною одиницею «знання-вміння-навички-досвід діяльності» [5].

Основною проблемою низької компетентності випускників та їхньої неконкурентоспроможності є відсутність практики вирішення завдань у царині майбутньої професійної діяльності. Для подолання зазначених проблем необхідно вже сьогодні перевизначити принципи, методи і процедури формування змісту професійного навчання, а також чітко узгодити стандарти з підготовки спеціалістів із професійними стандартами певної галузі.

В організації навчання спеціаліста і формуванні змісту навчання наголос треба ставити на принципи діалогізму і практико-орієнтованості. Це дозволить сформувати в майбутніх спеціалістів навички діалогічного спілкування, толерантне ставлення до думок і поглядів колег, умінь виділяти проблему із загальної ситуації, вибирати оптимальний спосіб вирішення, прогнозувати й аналізувати результати, що відповідає критеріям професійної компетентності спеціаліста.

Практико-орієнтований підхід до навчання в освітньому закладі має використовуватися педагогічним колективом із перших днів навчання і надалі сприяти поетапному формуванню професійних компетенцій особистості студента [6].

1 етап – смисловий, коли відбувається адаптація до освітнього простору. У студентів на цьому етапі необхідно формувати культурні запити і потреби, розуміння сутності й соціальної значимості своєї майбутньої професії, прояв до неї стійкого інтересу.

2 етап – ціннісний, який має на увазі початок спеціалізації, зміцнення і поглиблення професійних інтересів студентів, формування самостійності у визначенні завдань професійного й особистісного розвитку.

3 етап – практичний, коли відбувається безпосереднє ознайомлення з професійною діяльністю в період засвоєння професійних модулів і навчальної практики, формується готовність до диференційованої оцінки рівня свого професіоналізму і активність позиції.

4 етап – заключний, який передбачає готовність організувати власну діяльність, вибирати типові методи і способи виконання професійних завдань, оцінювати їхню ефективність і якість.

Практико-орієнтований підхід – це інноваційний спосіб реалізації компетентнісної моделі навчання, який вимагає спеціальної форми організації пізнавальної діяльності студента й інтерактивних методів навчання. В основі практико-орієнтованого навчання має бути оптимальне поєднання фундаментальної загальної освіти і професійно-прикладної підготовки. Багато років вища школа була орієнтованою на передачу студентам знань, завдяки яким вони могли бути успішними в науці, в бізнесі та на виробництві. Нині вже доведено, що вищій школі треба змінювати технологію навчання і переходити від технології передачі знань до технології навчання з набуттям досвіду. Нову технологію необхідно розробляти на основі практико-орієнтованого навчання, яке має сприяти підвищенню вмотивованості студента на набуття професійної компетентності, значення якої важко переоцінити [2].

Як викладачі-клініцисти (терапевти), мусимо підкреслити, що гострою проблемою навчання практичних навичок на кафедрах терапевтичного профілю медичних вищих навчальних закладів є недостатня можливість проведення навчання на пацієнтах, особливо при наданні екстреної допомоги, коли ані особа, яка навчається, ані особа, що навчає, не мають права на помилку, її обговорення і виправлення. Крім того, навчання на пацієнті загрожує розвитком ятрогенних ускладнень, неможливістю багаторазових повторень різних маніпуляцій, що практично унеможливує отримання базових практичних навичок цими способами. За нашим глибоким переконанням, терапії навчити можна лише при створенні умов для самостійного засвоєння терапевтичних навичок і вмінь, які в поєднанні з теоретичними знаннями, клінічним мисленням і практичним досвідом складають професіоналізм. Тому в ролі альтернативного варіанта базового навчання медичної спеціальності, що вимагає специфічних інтелектуальних і мануальних навичок, слід використовувати тренажери і симулятори. Використання тренажерів і манекенів-симуляторів має низку безсумнівних переваг: відсутні поточні фінансові затрати, тривалість і режим навчання необмежені в часі, можлива будь-яка кількість повторів вправ, не потрібна постійна присутність викладача.

Симуляційне навчання дозволяє не тільки навчити студентів, інтернів і ординаторів виконувати медичні маніпуляції, а й надає можливість самостійно оцінити ефективність власних дій, якщо користуватися розробленими оцінювальними листами. За правильною організації практико-орієнтованого навчання наступний етап – це робота біля ліжка хворого, в процедурному кабінеті тощо. Ми глибоко переконані в тому, що відпрацювання практичних навичок на манекенах, тренажерах і навіть віртуальних симуляторах має величезний плюс, але повністю відходити від спілкування студентів із хворими абсолютно неправильно.

Навчання на медичному (а раніше – лікувальному) факультеті медичних навчальних закладів, по суті, завжди було практико-орієнтованим. Молодий спеціаліст має бути готовим до виконання цілої низки технологічних, діагностичних і лікувальних заходів щодо надання і невідкладної, і планової медичної допомоги. Практична орієнтованість підготовки майбутнього клініциста має бути в чіткій відповідності з градацією.

Перший етап – пропедевтика внутрішньої медицини. Тут усе практико-орієнтоване: правила й основи збирання анамнезу і спілкування з пацієнтом, його фізикальне обстеження (перкусія, пальпація, аускультация), оцінка основних показників клініко-лабораторних досліджень, оцінка і значимість функціональних методів дослідження. Саме на цьому етапі практико-орієнтованого навчання терапевтичних спеціальностей на молодших курсах, на нашу думку, необхідно починати навчання практичних навичок на фантомах, тренажерах, а також методом «один на одному». Під час вивчення клінічних дисциплін необхідно використовувати метод клінічної симуляції, симуляційні технології відпрацювання базових навичок із подальшим формуванням терапевтичної майстерності біля ліжка хворого.

Другий етап – факультетська терапія. Використання фундаментальних знань у клініці. Етіологія, патогенез, симптоми і синдроми основної внутрішньої патології. Обґрунтованість установлення діагнозу, правильність його формулювання. Діагностика основних невідкладних станів клініки внутрішньої медицини.

Третій етап – госпітальна терапія. Суть навчання має суто практичний, професійний характер. Використовуючи знання і практичні навички, накопичені на попередніх етапах навчання, необхідно їх синтезувати і використовувати для створення високотехнологічних практичних компетенцій. Мета навчання – диференційована діагностика і диференційована терапія. Це завдання неможливо вирішити без використання алгоритмічного підходу, який базується не лише на спеціальних медичних знаннях і вміннях, а й основах логіки, філософії. Побудова діагностичних і лікувальних алгоритмів є не що інше, як практико-орієнтований процес, який вимагає від студента узагальнення й інтеграції знань і навичок.

Ця система навчання терапії залишається актуальною, і тільки її збереження гарантує швидке і якісне входження в професію лікаря.

Необхідно також пам'ятати, що сьогоднішній студент-медик буде виконувати в суспільстві безліч соціальних ролей, інтегруватися в різні сфери суспільного життя. Тому необхідно формувати світоглядні, громадянські основи особистості, враховуючи традиційно активну роль медиків у суспільному житті.

Отже, практико-орієнтованість дозволяє студентам-медикам здобути необхідний мінімум професійних умінь і навичок, досвід організаторської роботи, систему теоретичних знань, професійну мобільність і компетентність, що відповідає освітньому стандарту і робить випускників конкурентоспроможними на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Андреева Н.В. Практико-ориентированное обучение в процессе профессионального самоопределения студентов /Н.В. Андреева// Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 12. – С. 84-87.
2. Казаков Ю.М. Компетентнісний підхід як засіб підвищення якості вищої медичної освіти /Ю.М. Казаков, Є.Є. Петров, С.І. Треумова// Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Полтава, 2016. – С. 82-83.
3. Канаева Т.А. Профессиональное становление студентов СПО в контексте практико-ориентированных технологий /Т.А. Канаева //Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). – 2012. – №12.
4. Просалова В. С. Концепция внедрения практикоориентированного подхода / В. С. Просалова / Интернет-журнал «Науковедение» [Электронный ресурс]. URL: <http://naukovedenie.ru/PDF/10pvn313.pdf> (дата обращения: 21.10.2015).
5. Солянкина Л.Е. Модель развития профессиональной компетентности в практикоориентированной образовательной среде / Л.Е. Солянкина// Известия ВГПУ. – 2011. – № 1 (0,6 п.л.).
6. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию /В.А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

**ОПТИМІЗАЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННЯ
СТУДЕНТІВ ІЗ НОРМАТИВНИМ ТЕРМІНОМ НАВЧАННЯ З КЛІНІЧНОЇ
ФАРМАКОЛОГІЇ З ПОЗИЦІЙ СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

Капустянська А.А., Моїсєєва Н.В., Луценко Р.В.

Українська медична стоматологічна академія

Досвід використання інноваційних технологій і систематичний контроль навчання – це важливий крок у напрямі інтенсифікації й оптимізації всього навчально-виховного процесу у вищій школі. Найважливішим етапом процесу здобуття сучасної вищої медичної освіти студентів із нормативним терміном навчання з дисципліни «Клінічна фармакологія» є перевірка знань, у процесі якої з'ясовуються повнота і якість знань студентів, прогалини і помилки.

Ключові слова: клінічна фармакологія, нормативний термін навчання, сучасна освіта.

The experience of using the innovative technologies and systematic control of learning is an important step towards intensifying and optimizing the entire educational process in higher education. The most important step in the process of obtaining a modern higher medical education of students with a normative term of study in the discipline of clinical pharmacology is the examination of knowledge, which clarifies the completeness and quality of students' knowledge, gaps and mistakes in their knowledge.

Keywords: clinical pharmacology, normative term of education, modern education.

В Українській медичній стоматологічній академії на кафедрі експериментальної та клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією є багатий досвід навчання студентів основ клінічної фармакології. Згідно з тематичним планом практичних занять для студентів із нормативним терміном навчання, які навчаються на кафедрі, акцентується увага на основних питаннях, які постають перед майбутніми лікарями в їхній діяльності, зокрема це ефективне і безпечне лікування різноманітної патології.

Завдання освітніх технологій у сучасній медичній освіті – це посилення фундаментальної підготовки, що дає майбутньому лікарю вміння виділити в конкретному предметі базисну частину його змісту, яку він зможе після осмислення використовувати на новому рівні, при вивченні інших дисциплін і в процесі подальшої самоосвіти. Поняття базисного змісту дисципліни нерозривно пов'язане з поняттям навчального циклу, в якому базисні змістові блоки логічно зв'язані в систему [5].

Цикл – частина навчального матеріалу, обов'язково супроводжувана контролем знань і вмінь студентів [4]. Формуються цикли на основі робочої програми дисципліни. В академії для студентів із нормативним терміном навчання на кафедрі, де вивчають клінічну фармакологію, дисципліна складається з модулів. Також містить низку питань, винесених для самостійної роботи студентів. В основу навчального циклу покладений принцип системності, який передбачає системність змісту, тобто необхідне і достатнє знання (база), без якого ні дисципліна в цілому, ні будь-який із модулів не можуть існувати; чергування пізнавальної й навчально-професійної частин модуля, що забезпечує алгоритм формування вмінь і навичок; системність контролю, приводить до розвитку здібностей у студентів, що трансформуються в навички і професійні вміння аналізувати і прогнозувати рішення [4; 5].

Модернізоване навчання під час здобуття сучасної медичної освіти пов'язане з рейтинговою системою оцінки знань. Перевірка знань є найважливішим етапом процесу всього навчання, в ході якого з'ясовуються повнота і якість знань студентів, прогалини і помилки. Під час перевірки знань викладач отримує уявлення про якість процесу навчання. Систематичний контроль привчає майбутнього лікаря постійно виконувати індивідуальні завдання, що сприяє підвищенню розумової активності, виробленню вміння вирішувати конкретні завдання, адаптовані до майбутньої самостійної практичної діяльності [1].

Постійний контроль забезпечує фіксування рівня досягнень, його відповідності нормам і стандартам, а також просування до вищих рівнів оволодіння знаннями [2]. Ми використовуємо кілька видів контролю й оцінки: попередній (вхідний), поточний і підсумковий (вихідний).

Підсумковий контроль проводиться після вивчення циклу. Основною його формою є складання підсумкового контролю. Оцінюючи знання, викладачу потрібно керуватися такими вимогами:

- об'єктивність: оцінювання дійсних успіхів і недоліків роботи, відсутність упередженості в оцінці;
- суб'єктивність: облік реальних можливостей, стимулюючий, а не дезорганізуючий ефект оцінювання;
- систематичність, яка багато в чому залежить від віку студентів;